




Vlaanderen
is water

Een nieuwe aanpak voor de Woluwe

Meer open waterlopen, meer ruimte voor water

In de riviervallei van de Woluwe zijn de waterlopen heel sterk verbonden met de moerriolen. Die voeren zowel afvalwater als grondwater en hemelwater af. Door die verwevenheid ontstaan capaciteits- en bergingsproblemen: bij hevige zomerstormen kunnen de waterlopen en de moerriolen de hoge afvoeren niet verwerken. Bovendien stroomt veel zuiver hemelwater nodeloos naar de waterzuivering. Door meer water te bufferen in open waterlopen, daalt de kans op wateroverlast en stroomt het hemelwater via de waterlopen naar de Zenne.



COLOFON

Vlaamse Milieumaatschappij

Dokter De Moorstraat 24-26

9300 Aalst

tel. 053 72 62 10

info@vmm.be

www.vmm.be

Verantwoordelijke uitgever:

Bernard De Potter, VMM

Redactie

Ivo Terrens - Kris Soete - Annelies

Haesevoets - Jan Mues - Els Quintelier

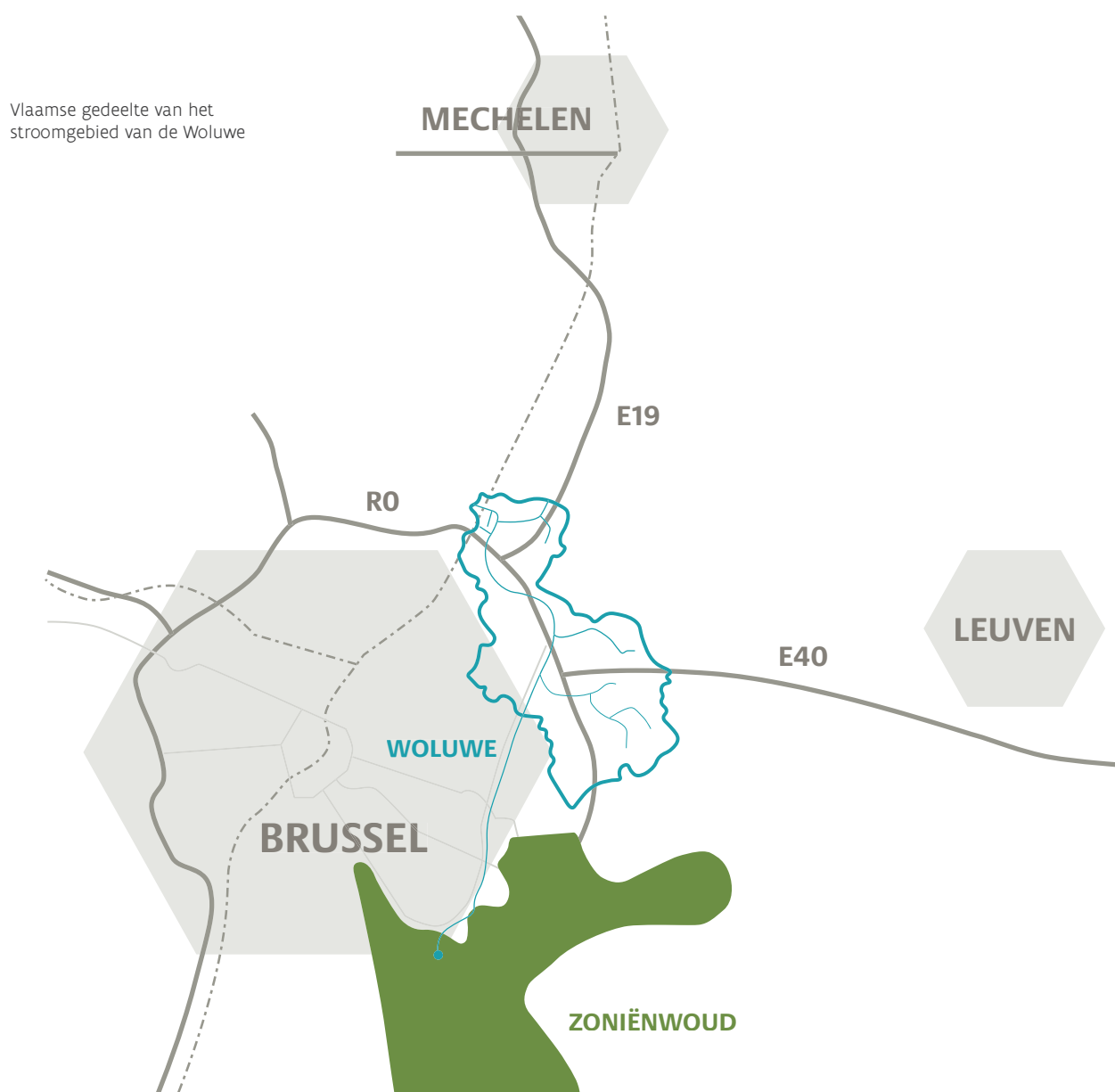
Jan Pauwels - Stijn Van Onsem - An Voets

Margot De Groote - Hans Roosen

D/2022/6871/022

Het stroomgebied van de Woluwe

De Woluwe is een waterloop die ontspringt in het Zoniënwoud en via het Brusselse Gewest naar Vlaanderen stroomt. De rivier doorkruist de gemeenten Oudergem, Sint-Pieters-Woluwe, Sint-Lambrechts-Woluwe, Kraainem, Watermaal-Bosvoorde, Zaventem en Machelen en mondt ter hoogte van Vilvoorde in de Zenne uit. De totale oppervlakte van het stroomgebied bedraagt ongeveer 102 km², waarvan een kleine helft in Vlaanderen ligt. Het is een sterk verstedelijkt, heuvelachtig gebied waarin straten, pleinen, woningen en bedrijven steeds meer oppervlakte claimen. De Woluwe werd in een artificieel betonnen keurslijf gepropt en losgekoppeld van haar natuurlijke bedding.





Rivier- en bekkenstructuur

De beken en rivieren van het Woluwebekken

Het Woluwebekken telt vier belangrijke waterlopen: de Woluwe, de Kleine Maalbeek, de Wezembeek of Vuilbeek en de Kapelanebeek. Ook de Kleine Beek en de Ontlastingsbeek maken deel uit van het Woluwebekken. De naamgeving van de waterlopen verradt al dat ze nauw verweven zijn met het rioleringsstelsel. Langs de waterlopen liggen meerdere grote collectoren en moerriolen die zowel hemel- als afvalwater afvoeren. Het vuile afvalwater stroomt via de riolering naar de collectoren, die op hun beurt in de moerriolen afwateren. Op heel wat punten zijn de waterlopen verbonden met de collectoren en de moerriolen om overstorten in beide richtingen mogelijk te maken.

- × De **Woluwe** is een waterloop van categorie 1 en de hoofdloop van haar stroomgebied. Alle kleinere waterlopen monden erin uit. De rivier stroomt afwisselend open en overwelfd van Bosvoorde naar Vilvoorde. Aan de kruising van de Woluwelaan en de George de Conincklaan in Diegem is een aftakpunt dat het afvalwater, onder andere van het Brusselse Gewest, bij normale weersomstandigheden afvoert naar het waterzuiveringsstation Brussel-Noord. Na het aftakpunt valt de Woluwe letterlijk in de moerriool en stroomt volledig ondergronds om uit te monden in de Zenne.
- × De **Kleine Maalbeek** is 6,5 kilometer lang en een waterloop van categorie 1. Ze ontspringt in Sterrebeek en stroomt via Kraainem naar de Woluwe. De beek kan op diverse plaatsen overstorten naar de dieper gelegen moerriool. Sinds 2018 stroomt de Kleine Maalbeek ter hoogte van het Zeen in Sterrebeek weer door een open bedding.
- × De **Wezembeek** is een zijloop van de Kleine Maalbeek en een waterloop van categorie 1. Ze stroomde lange tijd bijna volledig onder de grond, tot een landinrichtingsproject van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in 2016 de beek grotendeels haar natuurlijke functie teruggaf. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) werkt aan een verdere openlegging tot aan de bron.
- × De **Kleine Beek** is 4,5 kilometer lang en ligt meer noordelijk in het stroomgebied. Ze ontspringt in Nossegem en stroomt via Zaventem naar de Woluwe. Via de riolen stroomt er water in van het centrum van Nossegem en van de woonwijken en bedrijventerreinen ten zuiden van Zaventem. De Kleine Beek deed lange tijd dienst als open riolering.





Beeld: Jo Voets

Domein de Burbure: kasteeldomein met een hart voor water

De valleigebieden van de Woluwe zijn van oudsher erg geliefd. Het zijn mooie, rustige gebieden waar prachtige tuinen en parken werden aangelegd, zoals het kasteeldomein de Burbure. Het waterrijke landschap leende zich bovendien tot diverse economische activiteiten.

Aan het einde van de 18de eeuw werd in Wezembeek-Oppem met veel mankracht een 'tuin' aangelegd die we nu kennen als het kasteeldomein de Burbure. Het park, dat eruitziet als een natuurlijk landschap, is wel degelijk het werk van een landschapsarchitect. Hij of zij kende de kasteelvijver een hoofdrol toe en gebruikte beken en strategische aanplantingen om alle aanwezige activiteiten in het landschap te integreren. Dat ook hooi- en graasweiden een onderdeel konden blijven van het park was een behoorlijk pluspunt.

Mooi en nuttig

De (helaas onbekende) landschapsarchitect had het potentieel van dit valleigebied goed begrepen en integreerde de Kapelanebeek en de Wezembeek zowel vormelijk als functioneel in de tuin. De twee beken en enkele bronnen werden deskundig opgevangen en omgeleid. De waterbeheerwerken gebeurden met veel respect voor het landschap: de esthetische norm lag erg hoog. Tegelijk vonden op het kasteeldomein agrarische en andere economische activiteiten plaats: de tuin moest niet alleen mooi, maar ook nuttig zijn. Het water dat in overvloed aanwezig was, werd daarbij op vele manieren ingeschakeld.

Van watermolen tot bronwater

De kasteelvijver de Burbure wordt gevoed door de Wezembeek, die sinds de heraanleg als een serpentinevijver door het domein slingert. Op het einde verbreedt de beek tot een heuse vijver met een eilandje. De kasteelvijver kon gecontroleerd worden gevuld en leeggelaten, waardoor de watermolen, die al bestond in de 17de eeuw, veel performanter werd. Een waterkerskwekerij in het laagste deel van het domein maakte gebruik van het heldere bronwater dat op het domein voorradig was. Die heerlijke groente werd er tot na 1950 geteeld.

Tussen 1898 en 1915 werd het bronwater van twee bronnen op het domein ter plaatse gebotteld. De zuidelijke bron was in de 18de eeuw al gekend en op de Ferrariskaart aangeduid, maar ze werd niet eerder formeel geëxploiteerd. Oscar de Burbure zou de bron, die afgewerkt werd met een mooi cirkelvormig bekken in blauwe hardsteen, opnieuw hebben blootgelegd en in gebruik genomen.

Ambities voor de toekomst

Het water en het kasteeldomein zijn intens met elkaar verweven. Dat was al zo in het verleden en ook in de toekomst staat het watersysteem voor grote uitdagingen. De lat wordt erg hoog gelegd: het doel is om de schoonheid van het landschap te beschermen en het water te blijven koesteren als krachtbron, als grondstof en als bron van duurzaam leven.

Wateroverlast

In het hele stroomgebied van de Woluwe kunnen de collectoren bij hevige, korte zomerstormen voor wateroverlast zorgen. Ze kunnen dan de grote toevloed aan hemelwater niet verwerken en stromen over. Bij winterse neerslag worden doorgaans geen problemen gesignaleerd, omdat de regen dan eerder verspreid valt.



Binnenkant moerriool

beeld: VMM (Jan Mues)

Moerriolen

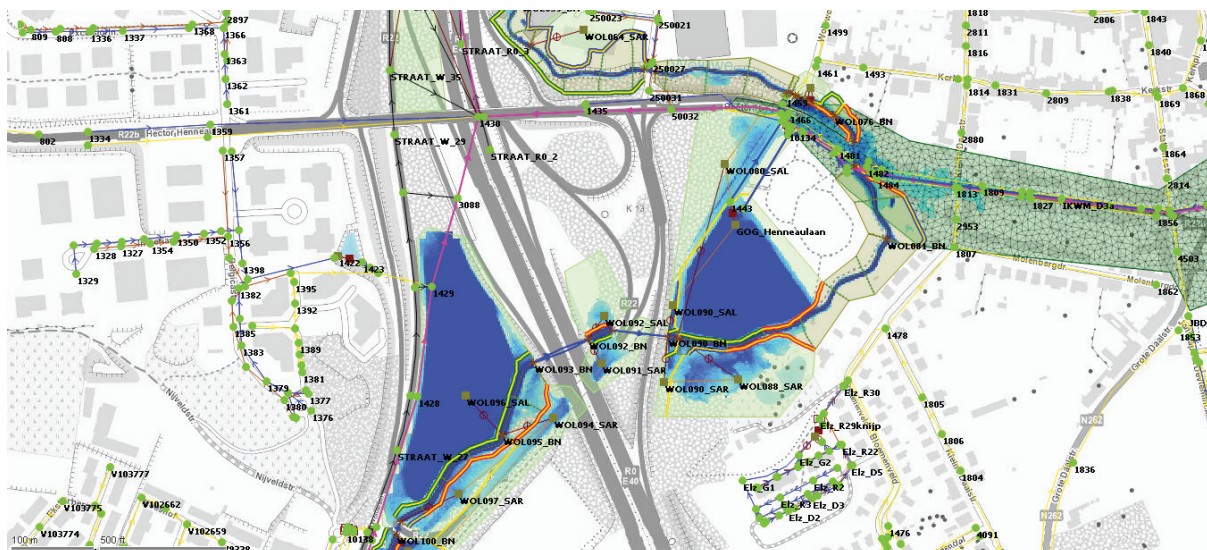
Om wateroverlast bij zware regenbuien te vermijden, werd tussen 1925 en 1975 een heel netwerk van moerriolen aangelegd. Dat zijn ondergrondse betonnen kokers die heel snel grote hoeveelheden hemelwater kunnen afvoeren. Zo'n 90 procent van het hemelwater stroomt via verharde oppervlaktes rechtstreeks de gemeentelijke riolering in en komt zo in de moerriolen terecht. Ook de rivier de Woluwe stort over in een moerriool.

Het betonnen waterbeheersingssysteem voldeed decennialang aan de verwachtingen. Maar de laatste dertig jaar duiken er problemen op. Door de klimaatverandering worden regen- en onweersbuien korter en heviger, zeker in de zomer. Op enkele minuten tijd kunnen er grote hoeveelheden regen vallen. In deze sterk verharde regio kan het water niet meer infiltreren, en moet het rioleringsstelsel al het regenwater verwerken. Daardoor wordt de maximale capaciteit van de moerriolen en collectoren soms overschreden. Het water komt dan uit de riooldeksels omhoog en zet straten blank. In het stroomgebied van de Woluwe is het dus **meestal niet de rivier die overstromt, maar het rioleringsstelsel**. Om het tij te keren wil de VMM meer hemelwater opvangen in grotere, open waterlopen.

Wateropvangbekken Courdent

In de strijd tegen overstromingen werden in het verleden verschillende ondergrondse wachtbekkens gebouwd in het stroomgebied van de Woluwe. Het grootste wachtbekken, Courdent, ligt in Diegem en is 100 meter lang, 100 meter breed en bijna 5 meter hoog. Het kan genoeg water opvangen om de Grote Markt van Brussel twee keer tot aan het balkon van het stadhuis te vullen!

Als het waterpeil in het moerriool van de Woluwe kritisch hoog staat, gaan de toegangsschuiven naar het wachtbekken open. Het water blijft in het wachtbekken tot het moerriool opnieuw in staat is om overtollig water te verwerken. Dan loopt het wachtbekken rustig en stelselmatig leeg, in afwachting van de volgende regenbui.



(© VMM)

beeld: VMM (Jan Pauwels)

Waterloop- en rioolmodellering

Een goede modellering brengt de werking van het watersysteem in beeld. Tot 2015 stonden de digitale modellen van waterlopen en rioleringen los van elkaar. Daardoor waren de resultaten niet altijd representatief. Met een nieuw, geïntegreerd waterloop- en rioleringsmodel kan de VMM nu beter voorspellen waar en hoe overstromingen zich voordoen.

De klassieke computermodellen van waterlopen en riolen stonden lange tijd los van elkaar. Daardoor was het moeilijk om wateroverlast te voorspellen in het Woluwebekken, waar de waterlopen en riolen zo nauw met elkaar verweven zijn. In 2016-2017 nam de VMM nieuwe software in gebruik die de twee modellen aan elkaar koppelt. Het geïntegreerde model omvat input van negen instanties: de gemeentelijke rioolbeheerders, de rioolbeheerder Aquafin, de verschillende waterloopbeheerders, het Brusselse Gewest en het Vlaamse Gewest.

Beter beeld

Het klassieke waterloopmodel van de Woluwe en haar zijlopen is nu aangevuld met een heel netwerk van riolen. Dat geïntegreerde model geeft een veel beter beeld van de bestaande knelpunten. Met het nieuwe model kunnen we nagaan of waterlopen én moerriolen zullen overstromen, waar het water naartoe zal stromen en waar het eventueel door de woluwe kan gebufferd worden. Het model laat ook toe om de effecten van riooloverstromingen op de waterlopen in kaart te brengen. Gezien de vele mogelijkheden van dit model, wil de VMM er ook elders in Vlaanderen mee aan de slag.

Wateropvangbekken (beeld: Jan Mues)



Visie op de toekomst

In het dichtbebouwde en sterk hellende Woluwebekken wordt hemelwater al decennia lang zo snel mogelijk afgevoerd. Waterlopen werden onder de grond gebracht. Deze moerriolen zorgen voor een nog snellere afvoer. De Woluwe en haar zijbeken zijn hun natuurlijke functie in het valleisysteem grotendeels kwijtgeraakt. Omdat ze geen water meer kunnen bufferen, raken waterlopen en riolen overbelast en stromen ze over. Veel planten en dieren zijn bovendien verdwenen omdat ze geen toegang meer hebben tot water. Om overstromingen van de Woluwe in de toekomst te voorkomen, moeten we inzetten op het herstel van alle natuurlijke functies van de waterlopen.

Hemel- en afvalwater scheiden

De moerriolen vangen zowel afvalwater als hemelwater op. Ze zijn rechtstreeks verbonden met de omliggende waterlopen en het waterzuiveringsstation Brussel-Noord. Die verwevenheid leidt niet alleen tot **capaciteitsproblemen**, ze zorgt er ook voor dat veel **hemelwater verloren gaat**. Zodra het hemelwater in de moerriolen belandt, is het sowieso gemengd water en kan het niet meer zomaar in een open waterloop gebufferd worden.

Voor die problemen zijn meerdere oplossingen denkbaar:

1. Meer collectoren bouwen. Dat is in theorie mogelijk, maar het zou tientallen miljoenen euro's kosten. Er zijn ook vele praktische bezwaren, want de regio is dichtbebouwd en er zijn weinig geschikte locaties. Bovendien creëert het extra problemen op het vlak van waterzuivering: de extra collectoren zouden vooral hemelwater opvangen, en dat is al relatief zuiver. Daarom hebben de rioolbeheerders voorlopig **geen concrete plannen** om nieuwe collectoren te bouwen.

2. Waterlopen opnieuw openleggen. De VMM pleit ervoor om hemelwater een betere bestemming te geven. Door meer (stukken van) waterlopen open te leggen en te verruimen, wordt het mogelijk om minder hemelwater naar de moerriolen te sturen. Dat heeft verschillende voordelen:

- × De moerriolen raken minder snel overbelast, waardoor er **minder overstromingen** met gemengd water gebeuren.

- × Doordat er meer zuiver hemelwater en minder rioolwater in waterlopen en vijvers belandt, verbeteren de **waterkwaliteit en de ecologische toestand**.
- × Meer waardevol **hemelwater blijft bewaard** en kan zijn natuurlijke weg vervolgen.
- × Open waterlopen **gaan droogte tegen**, doordat het water minder snel afstroomt en meer in de bodem wordt opgenomen.

Een volledig gescheiden afvoer van hemelwater en afvalwater is in de Woluwevallei niet meer mogelijk. De open waterlopen kunnen nooit al het hemelwater verwerken, ook niet als alle overwelfde delen weer worden vrijgemaakt. De moerriolen blijven nodig om wateroverlast te voorkomen. Op termijn moeten de moerriolen vooral gebruikt worden als overstortlocaties voor de waterlopen. Op die manier kunnen we het principe van gescheiden afvoer zo dicht mogelijk benaderen.

Door **meer open waterlopen** te voorzien, kunnen we meer hemelwater bovengronds bufferen en voorkomen we dat de moerriolen te snel vollopen en overstromen. De VMM doet momenteel onderzoek naar de vroegere locaties van open waterlopen, zodat we het oorspronkelijke netwerk zo goed mogelijk opnieuw kunnen opbouwen. Dat gebeurt stap voor stap, vaak parallel met grote bouwprojecten zoals het stadsvernieuwingproject Broeklin, het kruispunt R0 en A201 en extra waterbuffering die ingebouwd wordt. Zulke projecten vormen mooie kansen om het oude traject van een waterloop weer open te leggen.

Regenwater afvoeren in de Woluwevallei in cijfers

≈ **3 m³**

Het waterzuiveringsstation Brussel-Noord, dat in 2012 in gebruik werd genomen, vangt tot **3 kubieke meter** water per seconde op uit de moerriolen. Daardoor was er de afgelopen jaren al minder wateroverlast dan in de periode tussen 2000 en 2010.

5 m³ ≈

De open waterlopen in de Woluwevallei kunnen tot **5 kubieke meter** water per seconde afvoeren.

≈ **20 m**

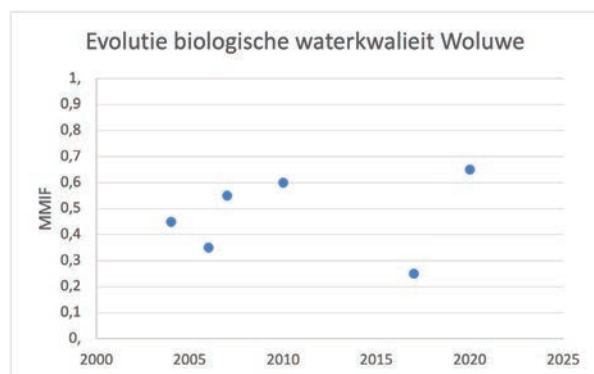
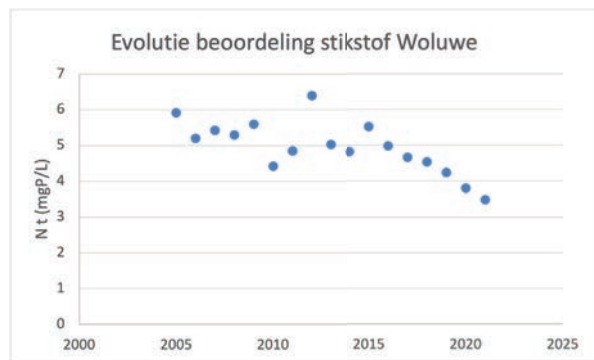
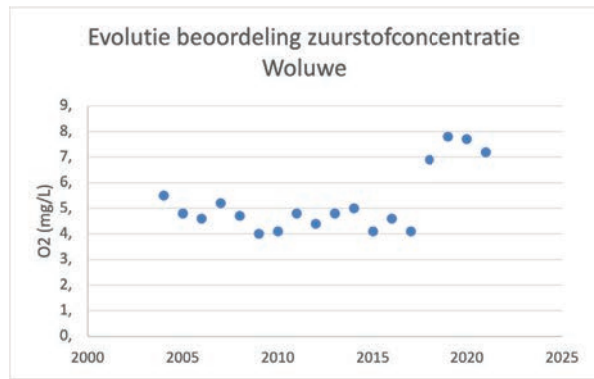
Om al het regenwater van verharde oppervlaktes af te voeren via open waterlopen, zou de Woluwe meer dan **20 meter** breed moeten worden. Dat is in een stedelijke omgeving onhaalbaar.

40 m³ ≈

De moerriolen kunnen tot **40 kubieke meter** water per seconde afvoeren. Bij hevige regen kan de afvoer in het stroomgebied echter oplopen tot meer dan 80 kubieke meter per seconde.

≈ **100.000 m³**

Investerings in diverse projecten zullen op korte termijn meer dan 100.000 m extra buffercapaciteit creëren.



Investeren in waterkwaliteit

De jongste jaren is de waterkwaliteit van de Woluwe sterk verbeterd. Dat was mogelijk dankzij diverse rioleringsprojecten die in Vlaanderen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden uitgevoerd. De geleverde inspanningen resulteerden in een sterk verbeterde zuurstofhuishouding en een afname van nutriënten zoals stikstof en fosfor. De totale fosforconcentraties liggen gemiddeld gezien wel nog boven de milieukwaliteitsnorm. Het fosfor in de Woluwe is vooral afkomstig van de zijlopen Kleine Maalbeek en Kleine Beek: daar moeten nog verschillende rioleringsprojecten worden uitgevoerd.

Ecologisch herstel

De verbeteringen in de waterkwaliteit hebben ertoe geleid dat het waterleven in de Woluwe stelselmatig weer diverser is geworden. Anno 2022 kunnen we in de open Woluwe spreken over een gezond visbestand en een rijke diversiteit aan ondergedoken waterplanten. Het visbestand in de Woluwe wordt voornamelijk gedomineerd door bittervoorn en riviergrondel.

De hydromorfologische kwaliteit van de Woluwe is echter nog slecht. Een groot deel van de waterloop is namelijk ingebuisd. Daardoor is de connectie tussen de waterloop en de omgeving volledig verdwenen en is er geen vismigratie mogelijk vanuit de Zenne. Een ecologisch herstel van de waterloop is een noodzakelijke maatregel om de waterkwaliteit van de Woluwe verder te verbeteren.

Vismigratie mogelijk maken

Vissen kunnen zich op dit moment moeilijk bewegen in de Woluwe. Dat komt doordat de rivier vlak voor haar monding in de Zenne volledig in de ondergrondse moerriolen verdwijnt. Vissen kunnen niet in de omgekeerde richting vanuit de moerriolen naar de bovengrondse waterloop zwemmen. Door delen van de Woluwe en haar zijlopen opnieuw open te leggen en met de Zenne te verbinden, ontstaan doorsteken die vissen om de moerriolen heen loodsen. Zo wordt vismigratie opnieuw mogelijk van de Schelde tot in het Zoniënwoud.



Bittervoorn (beeld: Vilda)

Investeren in natuur en klimaat

Natuur

Door waterlopen open te leggen en groene oevers te creëren, ontstaan groen-blauwe corridors die een ecologische meerwaarde bieden. Zeker als 'gewone' groene corridors, zoals parken, daarop worden aangesloten, zodat een heel netwerk aan natuur ontstaat. De waterloop fungeert dan als ruggengraat van een uitgebreide groene zone. Dat is niet alleen beter voor de natuur, het verbetert ook de kwaliteit van de leefomgeving. Nieuwe groen-blauwe zones in de Vlaamse Rand gaan stedelijke hitte-eilanden tegen en bieden nieuwe mogelijkheden voor recreatie en beleving.

Klimaat

Vlaanderen kampt zowel met wateroverlast als met droogte. Beiden hebben te maken met de klimaatverandering, in combinatie met een hoge bevolkingsdichtheid. Omdat we onze bodem steeds meer verharderen, kan hemelwater onvoldoende in de bodem infiltreren en loopt het te snel (en in grote hoeveelheden) naar de riolering. Dat verhoogt de kans op wateroverlast, terwijl de grondwaterreserves onvoldoende aangevuld worden. Door het hemelwater in de Woluwevallei meer te bufferen in open waterlopen en het niet meer massaal via de riolen af te voeren, krijgt het meer kans om rustig in de grond te sijpelen. Tegelijk zorgt het openmaken van overwelfde waterlopen voor een stukje ontharding en biedt het kansen voor beleving en rust.

Watervleermuis (beeld: Hugo Willocx)



De vleermuizen van de Woluwe

De Woluwevallei is een belangrijk leefgebied voor vleermuizen. De bosjes, vijvers en parken bieden een grote verscheidenheid aan biotopen, waar het hele jaar voedsel beschikbaar is. Bovendien maken vleermuizen gebruik van heel wat verschillende plekken. Kolonies met jongen zoeken beschutting in zolders en boomholtes, terwijl volwassen dieren koele en vochtige kelders zoeken om te overwinteren.

Groene linten

Goede verbindingen tussen verschillende leefgebiedjes zijn cruciaal opdat zolders en

kelders steeds bereikbaar blijven. Voor de meeste soorten bestaat zo'n verbinding uit groene linten, zoals bomenrijen en bosranden waar het 's nachts donker is. De meeste vleermuizen vermijden licht, hoewel sommige soorten aangetrokken worden door de insecten die rond een lichtpunt fladderen.

De Woluwe en de groene elementen die ernaast liggen, vormen een belangrijke groene, blauwe én donkere verbinding. Bovendien zijn er recent langs de Woluwe een aantal overwinteringsplaatsen ingericht. Die geven vleermuizen nog meer kansen om de rivier als woonplaats te kiezen.

Samenwerking als basis

De opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beperkt zich als waterbeheerder tot het beheer van onbevaarbare waterlopen. Door samen te werken met andere partners, zoals bouwpromotoren, de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), het Regionaal Landschap, gemeenten en particulieren, kunnen we in de Woluwevallei veel meer ambities waarmaken.

Water, groen en recreatie

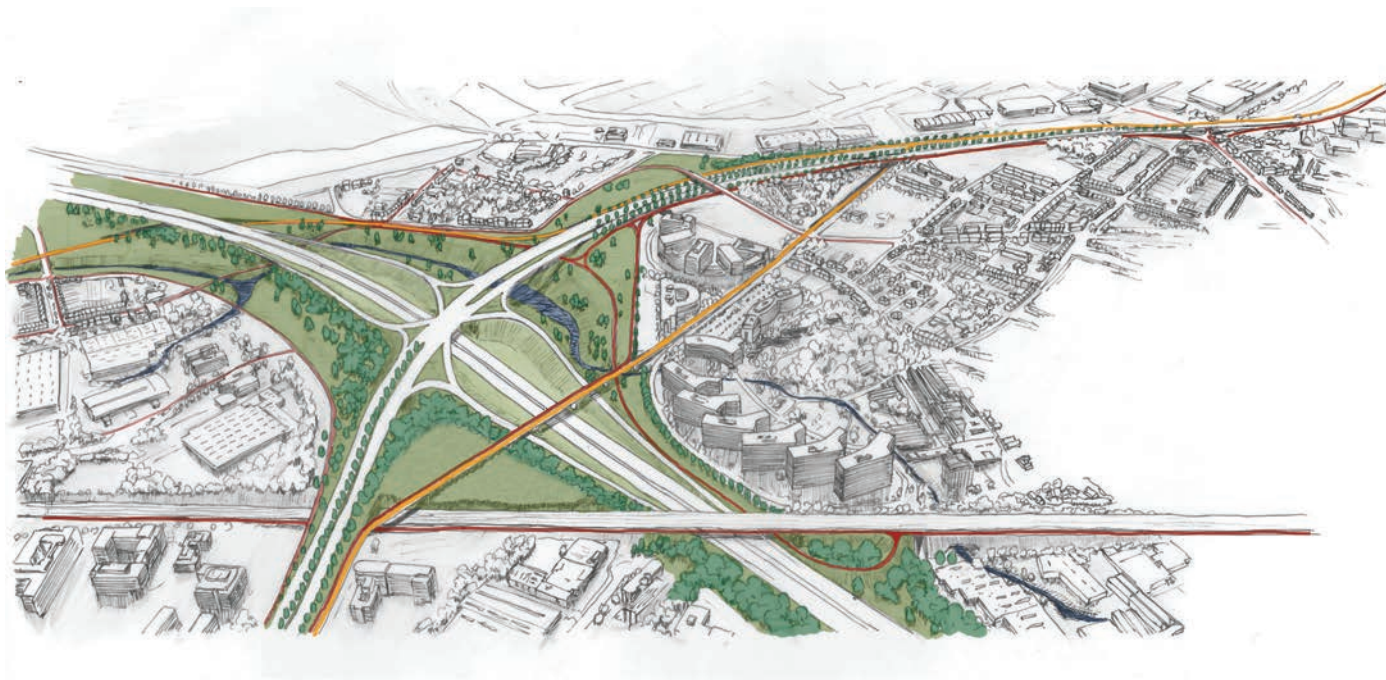
De VMM is in de Woluwevallei uitsluitend bevoegd voor het beheer van de Woluwe, inclusief de moerriolen. Het openmaken van waterlopen gaat echter veel vlotter in samenwerking met partners die in de streek hun eigen doelen realiseren. Zo werkt de VLM sinds 2012 aan het **landinrichtingsproject Vlaamse Rand**, dat ook de Woluwevallei omvat. Met 8 miljoen euro aan Vlaamse subsidies wil de VLM de Vlaamse Rand vergroenen. De verschillende deelprojecten gebeuren in overleg met de lokale besturen, die een deel van de werkzaamheden mee financieren.

Meerwaarde zichtbaar maken

De Woluwe is de grootste groen-blaue structuur in de Vlaamse Rand en vormt een belangrijk onderdeel

van het landinrichtingsproject. Een samenwerking tussen de VMM en de VLM biedt dan ook meer mogelijkheden om (delen van) waterlopen open te leggen. Omdat er meer aandacht gaat naar groen en recreatie, is de meerwaarde sneller zichtbaar voor bewoners en lokale besturen en groeit het draagvlak. Zo heeft het samenwerkingsverband al geleid tot een ruime groen-blaue zone naast de E40. De Woluwe stroomt hier opnieuw in een open bedding en er liggen wandelpaden en ontspanningszones.

De VMM bekijkt ook de mogelijkheden om andere watergebonden projecten te realiseren in het Woluwebekken. Zo wordt de verkeerswisselaar van Machelen binnenkort heraangelegd: een prima gelegenheid om de ingekokerde Woluwe daar weer open te leggen. Ook op de oude Renault-site in Vilvoorde zoeken we mogelijkheden voor een open verbinding van de Woluwe met de Zenne.



Beeld: Werken aan de Ring



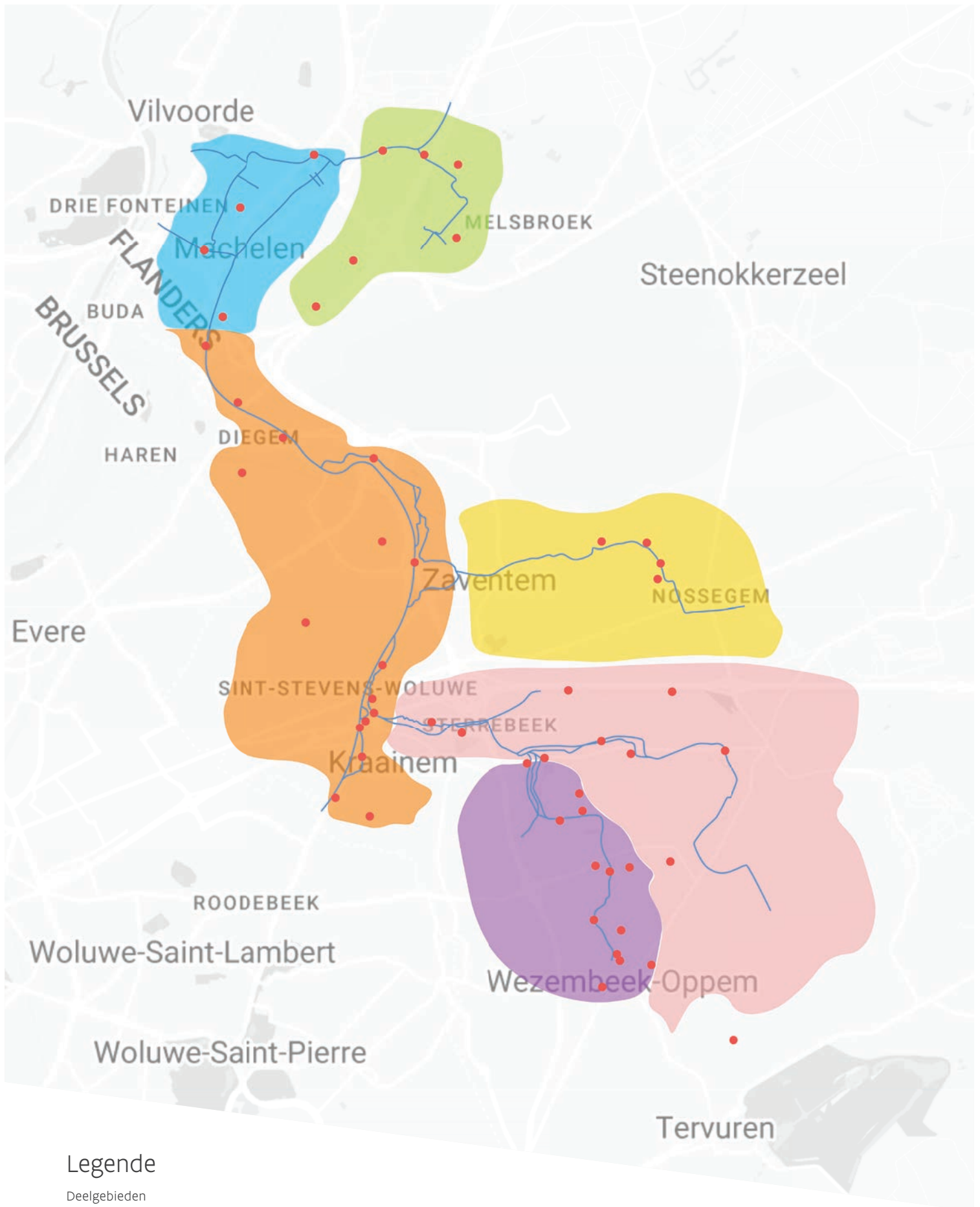
Projectgebied Woluwevallei

Overkoepelende gebiedsvisie

Sinds oktober 2020 werkt de VMM samen met het Regionaal Landschap Brabantse Kouters aan meer open waterlopen in de Woluwevallei. Ook hier is het doel om meer schwing te geven aan de heropening van waterlopen en een breder maatschappelijk draagvlak te creëren. Samen met de VMM en de lokale besturen hoopt het Regionaal Landschap op termijn een overkoepelende gebiedsvisie te creëren. Die kan vervolgens worden omgezet in een Strategisch Project, in het kader van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

Eén aanspreekpunt

Een Strategisch Project kan niet alleen rekenen op Vlaamse subsidies, het duidt ook één centraal aanspreekpunt aan. Dat aanspreekpunt – in dit geval het Regionaal Landschap – coördineert de deelprojecten, adviseert de lokale besturen en vraagt de subsidies aan. Nu gemeentebesturen steeds meer aandacht krijgen voor hun blauw-groene ruimtes en hun archeologisch erfgoed, is die ondersteuning zeker een pluspunt.



Legende

Deelgebieden

- Deelgebied 1: Woluwe - Bovenloop
- Deelgebied 2: Wezembeek
- Deelgebied 3: Trawool
- Deelgebied 4: Kleine Maalbeek
- Deelgebied 5: Kleine beek
- Deelgebied 6: Woluwe - Benedenloop
- Projectlocaties in functie van de verbetering van de waterlopen

Voorbeeldprojecten

De VMM onderneemt heel wat, maar ook vanuit andere partners zijn er initiatieven om in het Woluwebekken het watergebied integraal te verbeteren.

Het Woluwepad in Zaventem

De Woluwe is op Vlaams grondgebied op heel wat plaatsen ingebuisd. Daardoor wordt de rivier vaak 'vergeten'. Een goede manier om de zichtbaarheid te verhogen is een wandelpad langs de waterloop.

Wandelen langs de Woluwe kon tot voor kort alleen in het Brusselse Gewest. Door de handen in elkaar te slaan, konden de VMM en de VLM in 2019 enkele ingebuisde delen van de rivier weer openleggen en tegelijk groene zones en wandelpaden aanleggen. Daardoor kan er nu al gewandeld worden tot aan de kruising met de E40 in Zaventem. Naast het Woluwepad kwamen er ook rietvelden, om wateroverschotten te bufferen en droogte tegen te gaan. Op die manier ontstond een uitgebreid **blauw-groen lint**. De nieuwe blauw-groene zone zal op termijn verbonden worden met andere natuurprojecten, zoals de nieuwe bossen die op de vroegere voetbalterreinen in Zaventem worden aangeplant. De uitgebreide samenwerking leidt tot een prachtige rivier- en recreatiezone die veel meer voordelen biedt dan alleen hoogwater- en droogtebeheer.

Woluwepad (beeld: VLM)



Zuiver water in de Burburevijver

Vroeger lag er rond Brussel een heuse 'kastelengordel': een reeks grootse villa's met eigen vijvers en landerijen. Die vijvers worden nu mee ingezet voor een beter waterbeheer.

De Burburevijver in Wezembeek-Oppem wordt gevoed door het water van de Wezembeek (de vroegere Vuilbeek, die vervuild werd door leerlooierijen) en een lokale bron. Vroeger liep al dat water door de vijver, om vervolgens via een overstort in het moerriool te belanden. Dat heeft de VMM inmiddels aangepast: de overloop van de vijver leidt nu naar de Kleine Maalbeek. Om wateroverlast te vermijden en zoveel mogelijk zuiver water aan de oppervlakte te houden, komt er bovendien een extra overloopsysteem: dat zal van de Burburevijver naar de Dexiavijver lopen en zo opnieuw naar de Kleine Maalbeek en de Woluwe. Op het naburig domein kocht de VMM de Dexia-vijver aan.



Dexiavijver

beeld: VMM (Jan Mues)

Herontdekte bronnen weer aangesloten op Kleine Maalbeek

Bij bouwwerken aan de Patronaatstraat in Kraainem werden drie waterbronnen ontdekt die op de riolering aangesloten waren. Het zuivere bronwater was voorheen aangesloten op het waterzuiveringsstation Brussel Noord.

De VMM en de gemeente Kraainem hebben de bronnen afgekoppeld van de riolering en met de Kleine Maalbeek verbonden. Doordat het bronwater niet meer naar de moerriolen gaat, moet er minder water gezuiverd worden. Bovendien kan de Kleine Maalbeek nu rekenen op een hoger debiet en een groter zelfreinigend vermogen.



De bron van de Kleine Maalbeek

beeld: VMM (Jan Mues)



beeld: Werken aan de Ring

De Ring rond Brussel

De Ring rond Brussel vormt één grote verharde oppervlakte. Nu de Ring opnieuw wordt aangelegd, wil de VMM het hemelwater dat van de wegen afstroomt beter gaan benutten.

We stellen ons daarbij vooral als partner op. De bouwheer (De Werkvennootschap of DWV) moet aan de wettelijke voorwaarden voor waterbuffering en zuivering voldoen. Zodra het water gebufferd is, zal de VMM het op een goede manier beheren.

Schetsontwerpen van de Brusselse Ring; het ontwerp is nog niet finaal.



beeld: VMM

Het Woluwedal

In Sint-Stevens-Woluwe kun je sinds 2020 de Woluwe van dichtbij bewonderen. De rivier meandert er weer door het landschap.

Van 2019 tot 2021 realiseerde de VMM een project waardoor de Woluwe opnieuw kan meanderen langs de Woluwelaan. De rivier, die vroeger een rechte bedding had, loopt nu in verschillende bochten door het gebied. De nieuwe oever kreeg een volledig natuurlijke inrichting.

De ecologische meerwaarde van dit project is heel groot. Een half jaar na het einde van de werken werden er al waardevolle diersoorten gespot, zoals de ijsvogel en de grote zilverreiger. Langs de oevers van de Woluwe mag de vegetatie zich spontaan verder ontwikkelen: van vochtminnende vegetatie tot drogere hooilanden, bosjes en struwelen op de hogere gedeelten.



beeld: VMM (Tom De Bie)

**VLAAMSE
MILIEUMAATSCHAPPIJ**